

که او را ضبط بکنیم و در ستم بابت فرستاده و از آنها جواب میخواهیم این چیزی نیست که اول وقت خود را ضایع بکنیم در اینجا باید ایجاد قانون نمود نه خواندن مراسم خجانیته و بجز مراسم تشه و این چیزی نیست که خود ملین را محطل مراسم بکنیم نوشتن قانون اگر چه کار دولت محترم ولی حالا که آنها نمی نویسند باید ما بنویسیم بنده هستی خود را روی اینکار گذاشته ام البته بر کار نیستیم باید کار کرد.

آقا سید محمد - پس تشکر این مجلس برای چیست بفرموده است

رئیس - خبر آقا چرا بفرموده باشد
مهندس باقر - پیش از آنکه نظر بفرمایید بایده هر روز می آمدیم می نشستیم و میرفتیم مردم را ما می پرسیدند که شما چه می کنید می گفتیم نظامنامه نداریم حالا که نظامنامه آمد نمیشود مردم را متقاعد کرد بگردد در این مجلس دارای همه گونه احساس هست هر کس در یک امری اطلاع دارد در حال چه ضرر دارد که ما بیائیم در مجلس ولی آنها بگویند کار ما ندر آرزو نیابند و مطالب را بساز تصدیق بیاورند در مجلس (گفتند احسن)

حاجی سید نصر الله - اگر مرض خوش آیند مردم است همانست که شما احسن گفتند و اگر مرض مجلس است ماکاری در چهار روز نداریم اگر کار داشته باشیم در تمام هفته حاضریم.

مکبر الملک - کارها تمام در اینمات درست میشود و کمسیونها در اینجا تشکیل میشود.

حسنعلی خان - خوبست این کمسیونها را تغییر بدهند آقا بنام داخل کمسیونها باشند.

رئیس - این کمسیونها که شش نفر است ۱۲ نفر بشوند شش نفر دیگر هم و کلا همین کنند.

آقا سید حسن قلی زاده - منوه گمان می رود که ما میخواهیم اجازه کمسیون بشویم این نیست پس خوبست که هفته بگردد هم حاضر نشویم من میگویم که کمسیون صبح کار بکند در عصر صحبت آن مذاکره شود.

میرزا ابوالحسن خان - نتیجه بگفته در بگردد خوانده میشود ممکن است که در سه ساعت طرف صبح کار بکنند و عصر نتیجه آنها را اظهار بدارند حاشا و کلا بنده در این باب هیچ حرفی نمی گویم.

آقا سید حسن قلی زاده - میگویم چه ضرر دارد که کمسیون در صدد وضع قوانین باشند و این مجلس از برای مراسم عمومی و نظامنامه عمومی رسیدگی نماید.

میرزا ابوالحسن خان - چه ضرر دارد که بگردد از برای مراسم عمومی و بگردد هم برای اصلاح و تصویب امور کمسیونها در کاملاً فرق العاده باشد با اطلاع رئیس مجلس تشکیل شود.

حسنعلی خان - خوبست نظامنامه داخلی بگفته قرائت شود نامه بداندند.

آقا شیخ حسین - این میشود که کسی نظامنامه داخلی را نخواند باشد.

آقا میرزا محسن - این مجلس همین طور باشد ولی آن اجازه کمسیونها که کار دارن سلسله نشوند.

آقا سید محمد مجتهد - مگر آن کمسیونها اهل این مجلس نیستند و وضع قوانین

که برای اهل این مجلس است که شما میخواهید از این مجلس خارج نمائید

آقا سید حسین - این کمسیون اینست که وزیر ماله میگوید جلوه هر روز در آنست که باید اهل کمسیون علامه کرده بیاورند در مجلس به از صلاح دید با وزیر ماله گفتگو نمایند.

مهندس باقر - در چند روز قبل دوازده نفر رای گرفتند برای کمسیون کسی انکار ندارد و لازم نیست که آنها در وقت کار در مجلس صومی حاضر بشوند اگر کسی چند روزی نماند کسی از ایشان مواظبت ندارد.

آقا سید عبداللہ مجتهد - اینست که میفرمایند کمسیون دوازده نفر هستند ماضی چهار روز برای مجلس معین کرده ایم روز دیگر حضرات بیگار هستند - آن سه روز مشغول هدایه و ماله باشند و ما حاصل مطلب را مجلس اظهار بداند.

رئیس - باید کاری از پیش برود و
آقا سید عبداللہ - این قدر کار پیدا خواهد شد که نتواند رسیدگی نماید.

حاجی سید نصر الله - نباید منتظر این باشند که مجلس حتماً مرضی را رسیدگی نماید.

آقا سید عبداللہ - باید جواب بگویند بدهند مجلس نه بظلم و تظلم بگویند.

آقا سید حسین - اگر نتواند استیضاه کنند اگر میتوانند در ماه معین حاضر شوند.

میرزا محمود اصفهانی - آن نوشته که بنا بود بدهند چه رسید یا نه.

رئیس - برای روز سه شنبه میرسد.

میرزا ابوالحسن خان - تا بود بهتر و بعد باشد سه میبونی.

(امروز بار و باره سید مقبول آمد و اظهار تظلم کردند)

رئیس - امروز رای میفرماید که هشتاد تومان از باب ماله و دو بیست تومان مستمری در حق این روز و مقبول برقرار شود یا نه.

آقا میرزا محسن - آقا رئیس میفرمایند که ملت از باب ماله شصت تومان بدهند باین حدیث و کلام رای میبندند یا نه در وقت تظلم - مستمری

آقا شیخ حسین - چرا ملت بدهند این ۶۰ تومان را قائل بدهند پس فردا میگی دیگر را میکشند و ملت باید بداند آن دو بیست تومان را هم از مواجب او بدهند.

حاجی سید نصر الله - مجلس راحت این سادات را میخواهد باه پس آنچه اضافه مواجب دارد در حق اینها مقرر کنند.

آقا شیخ حسین - دست شش ماهه در قطع شد هزار تومان مواجب نظام الملک را با دو دانه این سید برای مجلس گشته هدیه است با اینهم مواجب آن طرف را در حق این سادات برقرار کنند و کلا هم باید رای بدهند.

به امتیاز نامه آقای حاجی بحر العلوم رشتی قرائت شد که از جانب علماء اعلام رشت منتض شدند (سه تیر را گفتند).

آقا سید حسین - تکلیف در حاضر تمدن و کلا بوقت معین و کمسیونها بدهند چند روز باید بدهند همین گفته شد که روز باشد.

رئیس - من رای ندارم در این باب باید در

هفتین هفته چهار روز باشد.

مذاکرات دارالعلوم عالی

روز شنبه بیستم ذی القعدة

امروز برای مذاکره در اجراء و انفاذ تنظیمات داخلی مجلس طرف صبح مجلس فوق العاده اجتهاد و کلا منتقد بود چون مذاکرات این مجلس در داخله مجلس بود و علاوه بر اینکه تقریباً در موضوع واحد بوده غیر رسمی و از قبیل مکررات است بدین شرح خلاصه و نتیجه آنها کتفا میشود (۱).

مذاکرات این مجلس واجب اجراء نظامنامه و ترتیب تنظیمات داخلی مجلس بود که بواسطه آن اجراء ترتیب حدود داخله مجلس منظم و اصلاح و مشروعات آن مرتب باشد و عمر مجلس که در مجلس موضوع بحث میشود مرتباً مطرح شده و مرتباً اختتام یابد در هر چه مطرح میشود زودتر باشد نتیجه و اختتام قریب گردد. موضوع دیگر این مجلس این بود که لازم است در ایام هفته چند نوبت مجلس خاص از کلا فقط منتقد شود و در آن مجالس و کلا منبر حکامی را که بایده در مجلس رسمی موضوع شود مطرح نموده و در جاق و اطراف اصول و فروع دین مستطاب آن با نظر دقیق و تدبیر ملاحظه کرده و بحث کنند و پس از تعیین کیفیت و کیفیت خصوصیات مستطاب مبعوث حفظ و اصلاح و توسعه و تفتیح افکار خود آرا در مجلس رسمی مطرح نمایند.

موضوع دیگر مذاکره مجلس فوق العاده امروز مسئله اجتهاد خصوصی مجلس بود که این کمسیونها آنچه تا کنون منتقد شده و آنچه به تشکیل میشود باید همه روز مشغول انجام وظایف خود باشند بخصوص انجمن ماله و هدیه که اقدامات سریعه آنها در وظیفه جرمه از هر کاری مهم تر و لزوم دقت نظر و سرعت عمل نزدیک تر است.

بواسطه اینکه مجلس فوق العاده امروز تا بعد از ظهر بطول انجامید و کلا در ساعات مفصله مشغول مذاکره و گفتگو بوده و باین واسطه خسته و منبدم شد و بدین مجلس رسمی انتقاد نیافت و مذاکرات مجلس رسمی از عصر امروز بفرما می کند و در جمیع شد.

روز یکشنبه الا شهر ذی القعدة الحرام

امروز تلگرافی از اذربایجان قرائت شد
آقا سید محمد قلی - جواب را چه باید نوشت.

رئیس - جواب را بایست بعد از تعلیق نوبت
حاج شیخ علی - کسی نیست از کلا که اطلاع از این ترتیب داغی باشد.

مفتخر الملک - چرا در چند سال قبل اجتهاد دیوان خلکی بسمتخان گشی فروخت در این بین حسن خان صاحب ملک فوت شد و حاج سید کاظم از طرف وزیر انجمن امور شده و از طرف جناب و تون انجمن هم صورت و تلگرافی مطابقت شد که یون آن گرفته شود آنها خواستند فرغ در فرج حساب کنند قبول نکردند و از طرف کومانی شخص سیاسی حساب کرده و گرفتند.

سید عبداللہ - این کلا در اینجا نه است.

(۱) نقل از روزنامه مجلس